

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНОГО, ТРУДОВОГО ПРАВА, ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 322.1

Чернова К. В., здобувач НАВС

Нормативно-правове забезпечення авторського права і суміжних прав

Статтю присвячено аналізу нормативно-правових актів в сфері регулювання авторського права та суміжних прав. Здійснено класифікацію нормативно-правових актів, визначено основні міжнародні та національні нормативні акти в досліджуваній сфері.

Ключові слова: нормативно-правові акти, регулювання авторського права, охорона авторського права, система нормативно-правового забезпечення.

Статья посвящена анализу нормативно-правовых актов в сфере регулирования авторского права и смежных прав. Осуществлена классификация нормативно-правовых актов, определены основные международные и национальные нормативные акты в исследуемой сфере.

Ключевые слова: нормативно-правовые акты, регулирования авторского права, охрана авторского права, система нормативно-правового обеспечения.

The article is devoted to the analysis of legal acts in the regulation of copyright and related rights. The classification of legal acts, the main international and national regulations in the study area.

Keywords: regulations, regulation of copyright, copyright protection system regulatory support.

Актуальність теми. Як відомо, XXI ст. було проголошено Організацією Об'єднаних Націй ерою інтелектуальної власності, до складу якої входить і інститут авторського права і суміжних прав [1, с.3]. Тому дослідження в цій галузі набувають особливого сенсу у зв'язку з важливістю нормативно-правового забезпечення інтелектуальної власності людини.

Стан дослідження. Як зазначає більшість вітчизняних авторів, головними завданнями правової науки зараз є забезпечення здійснення і надійна охорона авторського права і суміжних прав [2, с.4]. Різні аспекти нормативно-правового забезпечення вказаної сфери досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як В.С. Дмитришин, В.Г. Зінов, В.О. Жаров, О. Крицакю, Д. Лонг, Н.М. Мироненко, М.В. Паладій, П.М. Цибульов, В.П. Чеботарьов, П. Рей та ін. Водночас, вирішення проблеми нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав є сьогодні надзвичайно актуальним завданням.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку системи нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав правовідносини у зазначеній сфері регулюються окремими положеннями Конституції України, нормами міжнародно-правових актів, нормами Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 р. (далі – ЦК України) [3]; Господарського кодексу України від 16 січня 2003 р. (далі – ГК України) [4], Митного кодексу України від 13 берез-

ня 2012 р. (далі — МК України) [5], Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 р. (далі — ПК України) [6], Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 р. (далі — КК України) [7], нормами КУпАП [8], нормами процесуальних кодексів, а також нормами законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів.

Так у Концепції розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності на 2009-2014 рр. від 11 березня 2009 р. зазначено, одним з основних напрямів зовнішньої політики нашої держави є її інтеграція як повноправного члена у світове і європейське економічне й культурне співтовариство. Важливим складовою цього процесу в Україні є створення максимально сприятливих правових, організаційних та економічних умов для юридичних і фізичних осіб щодо набуття, здійснення і захисту прав інтелектуальної власності.

Український вчений М.В. Паладій, погоджуючись з підходом авторів монографії «Управління інтелектуальною власністю», сучасну систему нормативно-правового забезпечення функціонування сфери інтелектуальної власності пропонує подати у вигляді трикутника, вершиною якого є Конституція України, а основою — загальне законодавство, що містить норми права у сфері інтелектуальної власності [9].

На нашу думку, система нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав України, з урахуванням їх ієрархії за юридичною силою, виглядає так:

I. Конституційний рівень нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав. Правові засади розвитку творчої діяльності людини, забезпечення захисту та охорони її результатів закладені в Конституції України, норми якої проголошують свободу літературної, художньої та ін. творчості. Зокрема, нормами ст. 41 Конституції України закріплено, що кожен має право володіти, користуватись і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Норми ст. 54 Конституції України закріплюють основний принцип авторського права і суміжних прав, який проголошує, що громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Крім того, норми ч. 2 ст. 54 Конституції України наголошують, що кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, установленими законом [10].

Стаття 55 Конституції України проголошує право на захист прав і свобод людини. Кожному гарантується право оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Безперечно, зазначені конституційні принципи поширюються на права і свободи суб'єктів авторського права і суміжних прав.

Таким чином, конституційні засади прав і свобод людини і громадянина лягли в основу чинного законодавства у сфері забезпечення авторського права і суміжних прав і формують фундаментальні та принципові положення у сфері нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав.

II. Міжнародний рівень нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав.

Одним із головних завдань країни є забезпечення високого рівня нормативно-правового забезпечення прав авторів, виконавців та інших творців, також і на міжнародному рівні.

Аналіз стану законодавства у сфері забезпечення авторського права і суміжних прав, його практичного застосування свідчить про дієві зрушення, що відбулися за останні роки. Так із метою розширення міжнародного культурного обміну, становлення цивілізованого ринку інтелектуальної власності, а також для реалізації забезпечення міжнародного співробітництва у сфері авторського права і суміжних прав, застосування міжнародних норм щодо охорони прав як національних, так й іноземних суб'єктів авторського права і суміжних прав прийнято Закони України «Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних та художніх творів» від 20 вересня 2001 р. [11], «Про ратифікацію Угоди про припинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності» від 20 вересня 2001 р. [12], «Про приєднання України до Міжнародної конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення» 20 вересня 2001 р. [13] «Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право» від 20 вересня 2001 р. [14] та ін.

На сьогодні частиною національного законодавства у сфері нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав є значна кількість міжнародно-правових актів, згода на обов'язковість яких визначена Верховною Радою України. Зокрема, правові відносини у сфері забезпечення авторського права і суміжних прав регулюються міжнародними договорами, міжурядовими угодами та міжнародними договорами міжвідомчого характеру. Отже, міжнародний рівень нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав можливо класифікувати так:

2.1. Міжнародні договори у сфері забезпечення авторського права і суміжних прав: Конвенція, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності від 14 липня 1967 р. [15]; Всесвітня конвенція про авторське право від 6 вересня 1952 р. [16]; Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24 липня 1971 р. [17]; Найробський договір про охорону Олімпійського символу від 26 вересня 1981 р. [18]; Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29 жовтня 1971 р. [19]; Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 р. [20]; Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, прийнятий Дипломатичною конференцією від 20 грудня 1996 р. [21]; Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення від 26 жовтня 1961 р. [22] та ін.

2.2. Міжурядові угоди: Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Узбекистан про співробітництво у сфері охорони прав інтелектуальної власності від 19 лютого 1998 р. [23]; Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Азербайджанської Республіки про співробітництво у сфері охорони авторського права і суміжних прав від 14 лютого 2002 р. [24]; Угода про співробітництво між Кабінетом Міністрів України і Всесвітньою організацією інтелектуальної власності від 28 травня 2002 р. [25]; Угода про співробітництво у сфері інтелектуальної власності між Кабінетом Міністрів України і Урядом Китайської Народної Республіки від 18 листопада 2002 р. [26] та ін.

2.3. Міжнародні договори міжвідомчого характеру, наприклад, Меморандум про взаєморозуміння між Державною службою та відомством Данії від 11 жовтня 2011 р. [27].

Аналіз значного масиву нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав міжнародного рівня дозволяє зробити висновок, що загалом

законодавство України відповідає міжнародним нормам і стандартам у цій сфері. Так, наприклад, Угодою про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15 квітня 1994 р. (далі – ТРІПС) встановлено норми, що погоджено країнами-членами СОТ як мінімальні вимоги до правової охорони інтелектуальної власності, також і авторського права і суміжних прав. Відповідно до ст. 41 Угоди ТРІПС зазначено, що законодавство кожної країни повинно мати норми, які дозволяли б удаватися до ефективних дій, спрямованих проти будь-якого порушення прав інтелектуальної власності, зокрема й до термінових заходів щодо запобігання порушенням і правових санкцій на випадок подальших порушень.

У зв'язку з цим особливістю вдосконалення і подальшої гармонізації національного законодавства у сфері забезпечення авторського права і суміжних прав в умовах інтеграції нашої країни в міжнародні співтовариства є врахування всіх вимог Угоди ТРІПС.

За оцінками міжнародних організацій, відомих експертів українське законодавство у сфері забезпечення авторського права і суміжних прав визнане на сьогодні одним із кращих в Європі, є адаптованим до вимог Угоди ТРІПС, виконання яких сприяло вступу України до СОТ 16 травня 2008 р. [28, с.105].

Результатом значного прогресу нашої країни у сфері нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав на міжнародному рівні стало прийняття у 2005 р. рішення Уряду США про зняття торговельних санкцій з України, на початку 2006 р. – рішення щодо відновлення переваг України в рамках Генералізованої системи преференцій, а також зміни статусу України в рамках так званого списку «Special 301» з «пріоритетної іноземної країни» та включення її до «Переліку країн пріоритетного спостереження» (Priority Watch List).

III. Законодавчий рівень нормативно-правового забезпечення авторського прав і суміжних прав представлений низкою кодексів та законів, що визначають основні положення у зазначеній сфері, крім того, регламентують діяльність установ, організацій, підприємств, фізичних осіб, які є об'єктами адміністративно-правового забезпечення ОВС України. Законодавчий рівень можна поділити на норми законів загального та спеціального правового забезпечення авторського права і суміжних прав.

До норм загального нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав слід віднести:

3.1. Загальне законодавство у сфері забезпечення авторського права і суміжних прав. Безперечно, одним із найважливіших нормативно-правових актів у сфері правового забезпечення авторського права і суміжних прав є ЦК України. ЦК України містить окрему четверту книгу «Право інтелектуальної власності», норми якої є консолідуючою основою для всіх нормативно-правових актів щодо охорони прав інтелектуальної власності в Україні. Зокрема, норми глав 37,38 ЦК України встановлюють положення щодо змісту майнових і особистих немайнових прав авторського права і суміжних прав, визначають строки дії цих прав, встановлюють основні умови використання об'єктів авторського права і суміжних прав, передачі прав на них, наслідки порушення та захист зазначених прав.

Крім ЦК України забезпечення авторського права і суміжних прав здійснюється за допомогою норм КК України і КУпАП, в яких передбачено відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав. Їх регламентація передбачена Цивільно-процесуальним кодексом від (далі – ЦПК України), ГК України, Господарсько-процесуальним кодексом від (далі – ГПК України), МК України та ПК України.

Принципово важливі положення щодо нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав містить КК України, норми якого є засобами забезпечення дотримання авторського права і суміжних прав, а також є орієнтиром для працівників ОВС України та дозволяють відмежувати злочин від іншого правопорушення (цивільного, адміністративно-правового тощо). Так, зокрема, нормами КК України передбачена кримінальна відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав (ст. 176), за незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва (ст. 203-1). Відповідно до КК України порушники прав авторського права і суміжних прав караються штрафом або арештом, або виправними роботами, або позбавленням волі з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, з конфіскацією відповідної продукції та знарядь і матеріалів, які спеціально використовувались для виготовлення.

Норми КУпАП містять положення щодо складу адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності, також і авторського права і суміжних прав, передбачених статтями 51-2, 164-3, 164-6, 164-7, 164-9 та 164-13 при: порушенні прав інтелектуальної власності, здійсненні дій, що становлять акти недобросовісної конкуренції, незаконному розповсюдженні примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних, порушенні законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва.

Митний кодекс України містить норми, що забезпечують регулювання: переміщення через митний кордон держави товарів або предметів, виготовлених із порушенням прав на об'єкти права інтелектуальної власності (ст. 116); порядок митного контролю та митного оформлення товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності (ст. 255); заходи митних органів щодо контролю за переміщенням через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності (ст. 256); призупинення митного оформлення товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності (ст. 257); взаємодію митних органів з іншими органами державної влади у сфері інтелектуальної власності (ст. 258).

Положення МК України в цілому відповідають міжнародним нормам, зокрема положенням Угоди ТРІПС. Відповідно до ст. 345 МК України ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території з комерційною метою товарів із порушенням прав інтелектуальної власності тягне за собою накладення штрафу з конфіскацією контрафактних товарів.

Дію норм ГК України направлено на обмеження монополізму суб'єктів авторського права і суміжних прав від недобросовісної конкуренції, а також на встановлення правил використання в господарській діяльності зазначених прав (гл. 3, 16).

До норм загального нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав слід віднести закони України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 р.; «Про антимонопольний комітет України» від 26 листопада 1993 р.; «Про культуру» від 14 грудня 2010 р.; «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р.; «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р.; «Про об'єднання громадян» від 16 червня 1992 р.; «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р.; «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р.; «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16 листопада 1992 р.; «Про режим іноземного інвестування» від 19 травня 1996 р.; «Про науково-технічну інформацію» від 25 червня 1993 р.; «Про

інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р.; «Про телебачення і радіомовлення» від 21 грудня 1993 р.; «Про захист інформації в автоматизованих системах» від 5 липня 1994 р.; «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10 лютого 1995 р.; «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13 грудня 1991 р.; «Про рекламу» від 3 липня 1996 р.; «Про видавничу справу» від 5 червня 1997 р.; «Про народні художні промисли» від 21 червня 2001 р.; «Про архітектурну діяльність» від 20 травня 1999 р.; «Про кінематографію» від 13 січня 1998 р.; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності стосовно виконання вимог, пов'язаних із вступом України до СОТ» від 31 травня 2007 р. та ін. законами України в частині, що стосується авторського права і суміжних прав.

3.2. Спеціальне законодавство у сфері нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав.

Головним законодавчим актом у сфері забезпечення авторського права і суміжних прав є Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. [29] Цей закон охороняє особисті немайнові права і майнові права авторів та їх правонаступників, пов'язані зі створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва, — авторське право, і права виконавців, виробників фонограм і відеограм та організацій мовлення — суміжні права.

У законі також передбачено охорону суміжних прав, тобто права тих, хто доносить до публіки створені авторами твори — виконавці, організації телемовлення й виробники фонограм. Закон України «Про авторське право і суміжні права» об'єднує особисті немайнові і майнові права авторів та їх правонаступників, пов'язані зі створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва. Забезпечення захисту об'єктів авторського права і суміжних прав відбувається відповідно до розділу 5 зазначеного закону, норми якого вказують, що захист здійснюється в судовому порядку та в порядку, установленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством, особливе місце серед яких займає його адміністративно-правовий захист.

Норми ст. 52 цього закону визначають, що суб'єкти авторського права і суміжних прав мають право в установленому порядку звертатися до суду та інших органів відповідно до їхньої компетенції. До суб'єктів адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності, також і авторського права в Україні, на нашу думку, належать Державна служба інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерство юстиції України, Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України (далі — СБУ), Державна митна служба України (далі — ДМС), Державна податкова служба України (далі — ДПС), Антимонопольний комітет України, Державна служба технічного регулювання України, Прокуратура України та інші органи. Тому можливим є звернення суб'єктів авторського права за захистом своїх порушених прав до будь-якого з них, зокрема до ОВС України.

З метою захисту інтересів суб'єктів авторського права і суміжних прав та захисту прав споживачів в Україні діє Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» від 23 березня 2000 р., норми якого визначають правові основи розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних і спрямовано на захист інтересів суб'єктів авторського права і суміжних прав та захист прав споживачів [30]. Нормами вказаного закону було врегульовано відносини у сфері обігу примірників, що містять об'єкти авторського права і суміжних прав.

Запроваджений ним інститут маркування покликаний стати на сторожі інтересів осіб, яким належать авторські та суміжні права, розповсюджувачів указаних примірників, а також пересічних споживачів. Для більш ефективного забезпечення захисту авторського права і суміжних прав до зазначеного закону було прийнято зміни, згідно з якими в Україні маркуванням контрольними марками у вигляді голографічного захисного елемента охоплені, крім аудіовізуального ринку, ще і ринок комп'ютерних програм, баз даних та відеограм (липень 2003 р.). Крім того, було запроваджено маркування й у разі прокату примірників цих об'єктів. Вищезазначені зміни, а також подальші зміни (від 6 жовтня 2011 р. та 10 грудня 2011 р.) дозволили посилити боротьбу з правопорушеннями у сфері забезпечення авторського права і суміжних прав, а також установити контроль із боку держави над розповсюдженням зазначеної продукції.

VI. Підзаконний рівень нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав є найбільший за обсягом масив підзаконних нормативно-правових актів, які містять так звані вторинні норми, спрямовані на забезпечення дієвості конституційних та законодавчих норм у визначеній сфері. Варто зазначити, що однією з причин необхідності прийняття вторинних норм у сфері забезпечення авторського права і суміжних прав зумовлена швидкість змін правовідносин, а також потужний розвиток різноманітних форм правопорушень у зазначеній сфері, які потребують оперативного реагування ОВС України, що діють у межах закону.

Проте, незважаючи на позитивні зміни, сучасна національна система нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав містить деякі розбіжності і недосконалості. Зокрема, результати дослідження вказують на те, що в межах чинного законодавства України щодо сфери авторського права і суміжних прав основна увага приділяється реалізації функції регулювання (охорона та захист авторського права і суміжних прав), унаслідок чого питання нормативного забезпечення державного управління зазначеною сферою з позиції реалізації організуючих і координуючих впливів на всі складові сфери інтелектуальної власності в інтересах інноваційного розвитку галузей народного господарства нашої країни залишаються без належної уваги. Крім того, сформована система нормативно-правового забезпечення авторського права і суміжних прав потребує чіткої класифікації та вимагає подальшого вдосконалення у зв'язку з сучасними економічними змінами та підвищенням правопорушень у зазначеній сфері.

Висновок. Отже залишається неврегульованим також питання щодо розпорядження майновими правами на об'єкти права інтелектуальної власності, створеними із залученням бюджетних коштів, включаючи такі, які стосуються сфери національної безпеки та оборони держави, що обмежує вплив держави на ефективність введення таких об'єктів у цивільний оборот. Оскільки права інтелектуальної власності є приватними правами, то це питання досить складне й потребує вирішення на законодавчому рівні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адміністративне право України [текст] : [академічний курс : підручник]: [у 2 т.] [Т. 1]. Загальна частина / ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К. : Вид-во «Юридична думка», 2004. – 584 с.
2. Адміністративне право України [текст] : [академічний курс : підручник]: [у 2 т.] [Т. 1]. Загальна частина / ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К. : Вид-во «Юридична думка», 2004. – 584 с.
3. Цивільний кодекс України [Текст] : офіц. текст : Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003 р. – NN 40-44. – Ст. 356.
4. Господарський кодекс України [текст] : офіц. текст : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-

IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18. — Ст. 144.

5. Митний кодекс України від 12 грудня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 38-39. — Ст. 288.

6. Податковий кодекс України [Текст]: офіц. текст: Кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI // Голос України від 04 грудня 2010 р. — № 229. — Ст. 8

7. Кримінальний кодекс України [Текст]: офіц. текст: Кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25-26. — Ст. 131.

8. Кодекс України Про адміністративні правопорушення [Текст]: офіц. текст: Кодекс України від 7 грудня 1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради. — 1984. — № 51. — Ст. 1122.

9. Паладій М.В. Проблеми нормативно-правового забезпечення функціонування сфери інтелектуальної власності / М.В. Паладій Управління інтелектуальною власністю [текст]: [монографія] / П.М. Цибульов, В.П. Чеботарьов, В.Г. Зінов / за ред. П.М. Цибульова. — К.: К.І.С., 2005. — 448 с.

10. Конституція України [Текст]: офіц. текст: [прийнята на 5 сесії Верховної Ради від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР] // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

11. Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 року, зміненого 2 жовтня 1979 року) [Текст]: офіц. текст: Закон України від 20 вересня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1995 р. — № 21. — Ст. 155.

12. Про ратифікацію Угоди про співробітництво по припиненню правопорушень у сфері інтелектуальної власності [Текст]: офіц. текст: Закон України від 21 вересня 2000 р. № 1972-III // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 45. — Ст. 380.

13. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і і організацій мовлення [Текст]: офіц. текст: Закон України від 20 вересня 2001 р. № 2730-III // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 2. — Ст. 13.

14. Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право [Текст]: офіц. текст: Закон України від 20 вересня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2002 р. — № 2. — Ст. 16.

15. Конвенція, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності: [Текст]: офіц. текст: Міжнародний документ від 14 липня 1967 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [Mhttp://www.wipo.int/treaties/ru/convention/trtdocs_wo029.html](http://www.wipo.int/treaties/ru/convention/trtdocs_wo029.html). — Назва титулу з екрану.

16. Всесвітня конвенція про авторське право: [Текст]: офіц. текст: від 6 вересня 1952 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_052/print. — Назва титулу з екрану.

17. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24 липня 1971 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_051/print. — Назва титулу з екрану.

18. Найробський договір про охорону Олімпійського символу від 26 вересня 1981 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_995/print. — Назва титулу з екрану.

19. Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм [Текст]: офіц. текст: від 29 жовтня 1971 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_124/print. — Назва титулу з екрану.

20. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією [Текст]: офіц. текст: Міжнародний документ від 20 грудня 1996 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_770/print. — Назва титулу з екрану.

21. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, прийнятий Дипломатичною конференцією [Текст]: офіц. текст: Міжнародний документ від 20 грудня 1996 р. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_769/print. — Назва титулу з екрану.

22. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення [Текст]: офіц. текст: Міжнародний документ від 26 жовтня 1961 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_763/print. — Назва титулу з екрану.

23. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Узбекистан про співробітництво у сфері охорони прав інтелектуальної власності від 19 лютого 1998 р. [Електронний ресурс]. — Режим

доступу: // http://sips.gov.ua/ua/uzbek_ugoda. — Назва титулу з екрану.

24. Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Азербайджанської Республіки про співробітництво у сфері охорони авторського права і суміжних прав» від 14 лютого 2002 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/031_027/print. — Назва титулу з екрану.

25. Угода про співробітництво між Кабінетом Міністрів України і Всесвітньою організацією інтелектуальної власності від 28 травня 2002 р. // http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/999_003/print. — Назва титулу з екрану.

26. Угода про співробітництво у сфері інтелектуальної власності між Кабінетом Міністрів України і Урядом Китайської Народної Республіки [Текст] : офіц. текст : Міжнародний документ від 18 листопада 2002 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156_001/print1175511658137986. — Назва титулу з екрану.

27. Меморандум про взаєморозуміння між Державною службою та Відомством Данії 11 жовтня 2011 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://sips.gov.ua/ua/memor_danmark. — Назва титулу з екрану.

28. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування [Текст] : [практ. посіб.] / [Д. Лонг, П. Рей, В.О. Жаров та ін.]. — К. : К.І.С., 2007 р. — 448 с.

29. Про авторське право та суміжні права [Текст] : офіц. текст : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-XII // Відомості Верховної Ради України. — 2001 р. — N 43. — Ст. 214.

30. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних [текст] : офіц. текст : Закон України від 23 березня 2000 р. № 1587-III // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — N 24. — Ст. 183.

УДК 349.2

Кутومانов Д. Є., доцент кафедри правового забезпечення господарської діяльності Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова

Забезпечення дисципліни праці на ранніх етапах розвитку трудового права

В статті проаналізовано ранні етапи розвитку трудового права та регулювання дисципліни праці, основну увагу приділено історичному періоду з середини XVIII ст. і до початку встановлення радянської влади в Україні.

Ключові слова: історичний розвиток, ранні етапи, дисципліна праці, фабрична промисловість.

В статье проанализированы ранние этапы развития трудового права и регулирования дисциплины труда, основное внимание уделено историческому периоду с середины XVIII в. и до начала установления советской власти в Украине.

Ключевые слова: историческое развитие, ранние этапы, дисциплина труда, фабричная промышленность.

This article analyzes the early stages of labor law and regulation of labor discipline, focuses on the historical period from the mid-XVIII th century and before the establishment of Soviet power in Ukraine.

Keywords: historical development, the early stages, labor discipline, factory industry.

Актуальність теми. Праця людини є невід'ємною частиною людської цивілізації, одним з рушійних факторів еволюційних процесів. Проте на різних історичних етапах розвитку змістовне наповнення категорії суттєво відрізнялося. В наукових колах як правило розглядається генезис історичного питання розвитку трудових відносин з початку XX століття — заснування радянської держави та оформлення трудового права в окрему